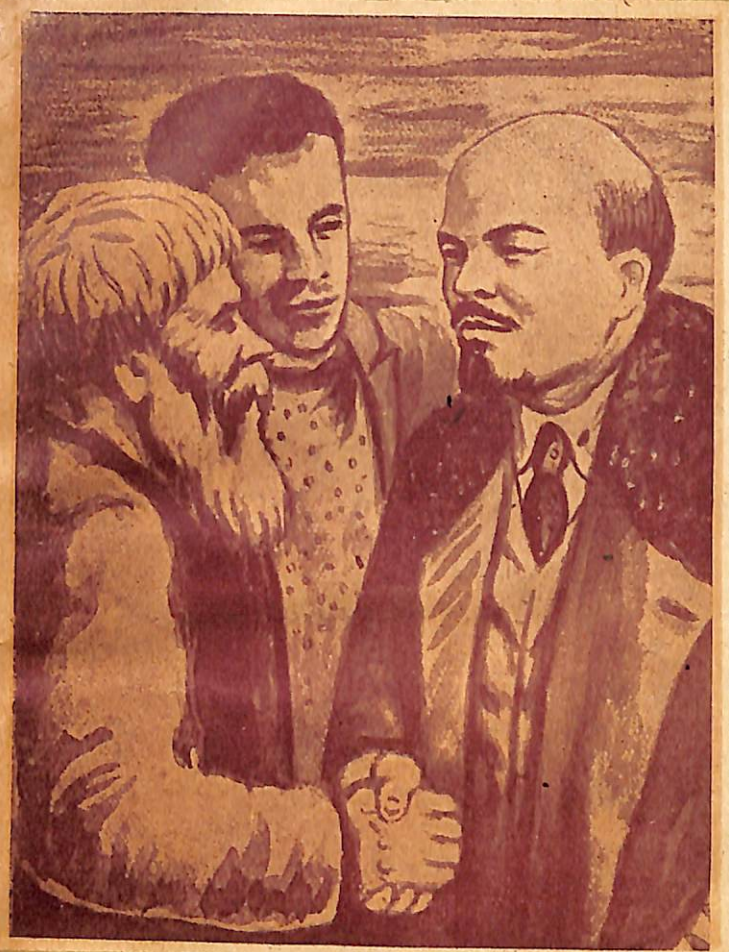

Q87.1
7-30

087.1

7-30

JUN 200

ՊԱՏՄԱԿԵՐՆԵՐ
ԼԵՆԻՆԻ
ՄԱՍԻՆ

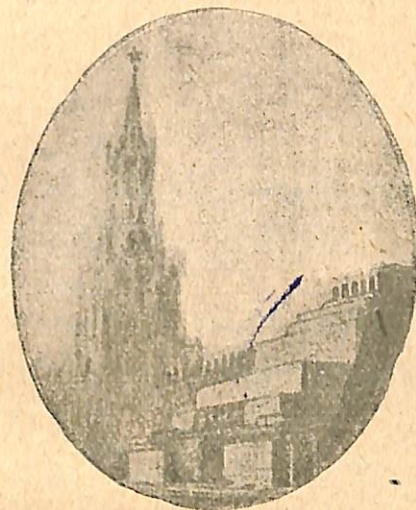
ՊԵՏԿՈՒՄ

2186
5/11/11

Арм.
H 3-3073a

087.1

71-30

ՊԱՏՄԱԾՔՆԵՐ
Լ Ե Ն Ի Ն Ի
Մ Ա Ս Ի Ն

Թարգմ. Առ. ԶՈՐԹԱՆ
Նկարներ՝ Ա. ԴԱՎԻԴՅԱՆԻ

Համ. № 10605

ՊԵՏՂԱՏ

ՀԼԿՅԵՄ ԿԿ ԿԻՑ ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԵԿԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲՍԺԻՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ 1939

ՔԵ ԻՆՉՊԵՍ ՓԵԴՈՍԻԱ ՆԻԿԻՏԻՉՆԱՆ ՅԵՂԱՎ
ԼԵՆԻՆԻ ՄՈՏ

Հայրս տանիքներ սարքող եր, աշխատում
եր Սմոլնիում, բայց հենց հեղափոխություն-
նից առաջ մեռավ: Այնպես վոր ոտճիկն ել
կիսով չափ մնաց չստացված: Յեկավ ժամա-
նակավոր կառավարությունը, մայրս գնաց
փողի համար. բայց վերադարձավ ամոթով:
Նրան միայն հարցրել եյին.

— Իսկ դու տեսել ես, թե գորտերն ինչ-
պես են թռչում:

Ձմեռը մեզ հեղեց, մայրս ասավ.

— Բոլորը Լենինին գովում են հիմա. մի
չգնամ եզ Սմոլնին:

Մի առավոտ ել վեր ենք կենում, պա-
ռավը չկա: Կարծում ենք ժամ ե գնացել,
բայց Սմոլնի յեր գնացել... Յեվ ինչ եք
կարծում: Անցնում ե բոլոր կաբինետները
և մտնում ե Վլադիմիր Իլյիչի մոտ... Տես-

նում ե՛կ գրում ե ու հետն ել սառը թեյ ե խմում կանֆետով...

Մայրս բոլորովին չի կարծում, թե դա նա՛յե—Լենինը—այն ժամանակ նրա պատկերները քիչ եյին,—ու հարցնում ե.

— Դուք, պարոն, խնդիրներ եք ընդունում, թե քննում եք:

Լենինը ժպտում ե.

— Նայած, ինչպես պատահում ե, տիկին: Դուք թ՛նչ եք ուզում:

— Մարդիկ ինձ Լենինի մոտ են ուղարկել, Վլադիմիր Իլյիչի: Ասում են, քու գործը, Ֆեդոսիա Նիկիտիչնա, բոլոր գլխավորների մեջ միայն Լենինը կարող ե լուծել... Իսկ յես նայում եմ ձեզ, թե վճնց արագ եք գրում, ու մտածում եմ. «Ա՛յ լավ գրագետ պարոն ե: Յերևի, հասարակ մեծավորներից չի...»: Լենինին վճռտեղ գտնեմ, իմ գրուլթյան մեջ չե՞ք մտնի:

Մայրս հանգիստ նստում ե ու կարճ պատմում.

Լենինի աչքերն ուրախ փայլ են ստանում, ծիծաղում ե:

— Ճիշտ ե, Ֆեդոսիա Նիկիտիչնա... Առանց Լենինի յուրա կերթանք: Կանչում ե

Ֆեդոսիա Նիկիտիչնան հանգիստ կեցավ մտեց ու համառոտ գեկուցեց

աշխատակցին, տետրից մի թուղթ ե տալիս:
— Ընկեր, շտապ կարգավորեցեք Ֆե-
դոսիա Նիկիտիչնայի գործը:

Մայրս տուն ե գալիս ու փողը դնում
ե սեղանին:

— Բոլոր մեծերը Սմոլնիում լաֆս են:
Առանց Լենինի ել գործը գլուխ բերին:

Իսկ մի ամիս անց՝ շուկայից բերում ե
մի լուսանկար:

— Այ, առել եմ են մեծավորին, վորի
կարինետում նստել եյի...

Մենք նայեցինք ու հառաչեցինք:

— Մայրիկ, ախր դա Լենինն ի՞նքն ե
յեղել:

Պրի յն առնված 1928 թ. Հյուսիսային
յերկարուղու վագոնում:

—

ԿՈՃԱԿԸ

Լենինը յեկել ե մեզ մոտ՝ գործարան:
Ինձ ձայն են տալիս.

— Նատարովա, վերարկուն կվերցնես:

Ակումբը տաք ե: Լենինն սկսեց խոսել:
Վերարկուն գցեց աթոռին: Յես վերցրի ու
տարա հանդերձարանը: Տեսնեմ՝ ձախ փեշի
միջին կոճակը չկա: Յես իմ ժակետից մի
կոճակ պոկեցի ու հաստ թելով կարեցի
Լենինի վերարկույին, վոր յերկար դիմանա:
Լենինը գնաց, չնկատեց: Իսկ կոճակը մի քիչ
այնպես չեր: Յեվ այդ բանն ինձ հաճելի
յեր, ու վոչ-վոքի չեմ հայտնում իմ գաղտ-
նիքը:

Դրանից հետո բավական ժամանակ ան-
ցավ: Անցնում եմ Լիտեյնի փողոցով, տեսնեմ
«Փենիքս» լուսանկարչատան լուսամուտում
Լենինի մեծացրած պատկերը: Հագինը նույն
վերարկուն ե: Ուշադիր նայում եմ, տեսնեմ
կոճակը նույնն ե— իմ կոճակը:

Լենինն այդ ձմեռ ել մեռավ: Յես Լի-
տեյնի փողոցի լուսանկարչատնից ձեռք բե-
րի նվիրական պատկերը:

Դա հիմա շրջանակի մեջ գրված է իմ
հայելու մոտ:

Ամեն որ մոտենում եմ, նայում ու լաց
լինում:

Իսկ իմ կոճակը կարված է վրան:

Դրի չե առնված 1927 թ. Արխան-
գելսկի բաղնիքում՝ ճեշտուի Նա-
սարովայի պատմածից:

ՎԱՌԱՐԱՆ ՋԻՆՈՂԸ

Մեզ մոտ մի մարդ կար՝ ազգանունը Բեն-
դերին: Գյուղի գործում ամեն ինչ ձեռից գա-
լիս եր. վառարաններ եր շինում, նստարան,
սահնակ:

Մի անգամ դա գնում է անտառ ու սկսում
է ահա մի թխկի ծառ սղոցել: Սղոցում է դա
այդ թխկին՝ ու հանկարծ լսում է.

— Բարի որ:

Բենդերինն, ի հարկե, հետ է նայում: Տես-
նում է — ինչ-վոր տղամարդ է կանգնած:
Բենդերինը թե՛

— Ներողություն, — ասում է, — ձերդ
բարձր բարեօնություն:

Իսկ այդ մարդը պատասխանում է.

— Յես, — ասում է, — ձերդ բարձր բա-
րեօնություն չեմ: Յես, — ասում է, — ընկեր
Լենինն եմ:

Բենդերինը նորից նրան.

— Ներողութիւն,—ասում է,—ընկեր
լենին:

Իսկ լենինը նրան.

— Դե սղոցի-կտրի:

Ու ինքը քաշվում, կանգնում է մի կողմ:
Նայում է, թե այնուհետև ի՞նչ է անելու:
Մի այդպիսի մեծ ծառ ի՞նչպես է առանց
ձիւ գլուղը տանելու:

Բենդերինը սղոցով չափում է, ինչ չափ
իրեն պետք է, կտրում է ու սարից գլոր-գլոր
տանում ցած: Հետո վերադառնում է նորից
ու ելի կտրում ծառը:

Լենինն ասում է նրան.

— Քեզ, գուցե, ոգնե՞նք:

— Հարկավոր չի, ինչ եք ասում: Յես
ինքս կգլորեմ:

Հիմա ժամանակն ուրիշ է: Հենց հնձի
ժամանակը: Նույն այդ Բենդերինը գնում է
անտառ, նորից շինանյութի:

Կտրում է մի թխկի կամ մի կեչի, անց-
նում է գետակը և նստում հանգստանալու:
Բանն յերեկոյան դեմ է լինում:

Նստած նայում է, ու տեսնում է—ահա
յերեք հոգի գալիս են հնձածի վրայով:

Իսկ նա, այդ Բենդերինը, այնպես մի

հանդուգն գեղացի յէ: Գոռում է նրանց վրա:

— Ի՞նչ եք եղտեղ թրև գալիս: Գիտե՞ք
չե, հիմա խոտը ինչ գին ունի:

Ու հայհոյում է դրանց... Մոտենում են,
և մեկը նրանցից ասում է.

— Ախ, ծերուկ, ինչ տեղին հայհոյում ես:

Այստեղ Բենդերինը ճանաչում է նրան:

— Ներողութիւն,—ասում է,—ընկեր
լենին:

Ձմեռը գալիս է: Սարսափելի նեղութիւն
են քաշում վառարան շինողների ձեռից:

Նստել է լենինն իր տանը և հարցնում է.

— Այստեղ գլուղում մի վորևե վառա-
րան շինող չկա՞, վոր ազատվենք այս ծխից:
Իսկ այնտեղ Բենդերինին գիտեյին վոր-
պես վառարան շինող:

— Վառարան շինող,—ասում են, մեկը
կա այստեղ:

Յե՛վ գնում են նրան կանչելու:

Հետաքրքիր է...

Յերկու զինվորական սահնակով գնում են
նրա մոտ, մտնում են տուն ու հարցնում.

— Վառարան շինող, դ՞ու՞ յես:

Բենդերինը պառկած եր փեչի վրա: Գը-
լուխը կռացրեց այնտեղից ու պատասխանեց.

— Յես եմ:

— Պատրաստվիր, գնանք սովխող:
Ըհը...

Բենդերինը հուզված, ջղային վիճակումն
է: Յեվ նա ասում է կնոջը.

— Ե, Կատյուխա, մնաս բարով: Մենք
եւ իրար չենք տեսնի: Լենինը յերևի, իմ հին
կոպտուկները հիշել է:

Ու այդ զինվորականների հետ նստում,
գնում է սովխող:

Հասնում է տեղ: Լենինը դուրս է գալիս
բակը և ասում է նրան.

— Իսկ յես, ծերուկ, հիշեցի քեզ: Սյդ
դ՞ու եյիր,—ասում է,—անտառում թխի
կտրում, իսկ հետո մյուս անգամ խոտատե-
ղում վախեցրիր ինձ:

Բենդերինը վախից հիվանդանում է մին-
չ և անգամ:

— Ներողութուն.—ասում է:

Իսկ Լենինը նրան.

— Ե՛, այդ դատարկ բան է: Խոտատեղը
դու ինձ տեղին հայոյեցիք, յես լավ չեյի
արել, վոր հնձած խոտերի վրայով եյի գը-
նում: Իսկ հիմա արի խոտենք, թե քեզ ին-
չու համար եմ կանչել: Յես մի մեծ խն-
դիրք ունեմ քեզ: Տեսնում ես ինչպես եմ

ապրում: Ամբողջ պատերը ծխից սևացել են:
Դու կարող ես ծխելույզը կարգի գցել:

— Կարող եմ,—ասում է:

Այդտեղ Բենդերինը կավ է պահանջում,
աղյուս է պահանջում սկսում է աշխատել:

Աշխատանքը վել ջնջում է, Իլի:ր շնոր-
հակալություն է հայտնում նրան, վճարում
է ինչ պետք է և Նստեցնում է հետը թեյ
խմելու:

Յեվ ահա Բենդերինը սահնակով գալիս է
տուն և ծանր ու մեծ ասում է կնոջը.

— Կատյուխա, յես լնկեր Իլի:չի վառա-
րանը սարքեցի և հետն եւ թեյ խմեցի:

Գրի յե առնված 1937 թ. փետրվարին
Մոսկվա ի մարզի Պուշկովի օրհանի
Գորկի գյուղում՝ Ալեքսեյ Միխայլո-
ւիչ Շուրիգինի պատմածից:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Յես այն ժամանակ տասնմեկ-տասներկու տարեկան եյի: Մայրս ինձ ուղարկեց Յամ*) խանութը: Յամը — չորս վերստ հեռու յե մեզնից: Գնում եմ: Մեկ ել հետեւիցս մի մարդ ե հասնում: Հագին կաշվե տուփուրկա յե, գլխին կեպի:

Հարցնում ե.

— Դու, աղջիկս, ո՞ւր ես գնում:

— Յամ, Գարբաշից ալյուր առնելու:

— Իսկ ինչո՞ւ յես գնում Գարբաշի մոտ: Գնա կոոպերատիվ, այնտեղ ավելի եժան ե:

— Իսկ վորտե՞ղ ե կոոպերատիվը: Յես չգիտեմ:

Նա ցույց տվեց ինձ կոոպերատիվը, իսկ ինքը գնաց դեպի Գորկի:

Հիմա, մի շաբաթ անց, ուսուցչուհի

*) Յամը գյուղ ե Գորկի մոտ, ուր ապրում եր Իլիչը:

— Դու, աղջիկ, ո՞ւր ես գնում

Կլավդիո Նիկոլաենան ասում է ինձ.

— Գնանք, Նատաշա, Գորկի:

— Ինչո՞ւ համար:

— Յես այնտեղ մի ծանոթունի ունեմ:

Հիվանդանոցում աշխատում ե:

Ե, վեր կացա գնացի հետը:

Տեսնեմ — այդ մարդը գալիս ե:

Նա ինձ իսկույն ճանաչեց, մոտեցավ ու հարցնում ե.

— Հը, աղջիկս, ալյուրը վրտեղից առար:

Յես ասում եմ.

— Կոտլերատիվից:

Նա ծիծաղեց ու գնաց:

Յերբ նա գնաց, Կլավդիո Նիկոլաենան ասավ ինձ.

— Նատաշա, դա Լենինն ե:

Դրի լե տպագրված 1937 թ. Մոսկվայի մարզի Պուդոսկի օրգանի Փ. Բոլանցի գյուղում գյուղապետի Բարսուկար և Սուսլովա, 26 օպտ-մադից:

ՄԵՂՈՒՆԵՐ

Աշխատում էյի յես մեղվանոցում և հանկարծ տեսնում եմ — ձեռքերով աղացիայի թփերի միջով ճանապարհ բանալով գալիս ե Իլիչը:

Յես վազեցի դեպի նա.

— Վլադիմիր Իլիչ, կանգնեցեք: Յես ձեզ գլխաշոր կտամ, վոր մեղուները ձեզ չկծեն: Իսկ նա թե՛

— Վոչ մի մեղու ինձ չի մոտենա:

Յեվ ճիշտ վոր. Վլադիմիր Իլիչն այնքան հանդարտ, հանդիստ անցավ, վոր վոչ մի մեղու չկծեց նրան:

Այդ ժամանակ յես հարցրի նրան.

— Վլադիմիր Իլիչ, բացատրեցեք ինձ. ի՞նչպես գտաք իմ մեղվանոցը: Ձե՞ վոր դուք խճուղով չեք յեկել, այլ թեքվել եք դեպի մարդագետի տներ և մյուս ճանապով յեկել ինձ մոտ մեղվանոց: Ձեզ ո՞վ ցույց տվեց այս ճանապարհը:

Վլադիմիր Իլյիչը ծիծաղեց.

— Ընկեր Սկորոմիսլով, ինձ այս ճանապարհով քեզ մոտ բերին քո աշխատավորները — մեղուները: Յերբ յես հեռանում եյի մարգագետնից, տեսա մեղուներ, վոր թռչում եյին հետ ու առաջ: Դրանք ել առաջնորդեցին ինձ մինչև մեղվանոցը:

Այս լսելով՝ յես շատ հուզվեցի:

— Վլադիմիր Իլյիչ, դուք մեծ հանճար եք: Անգամ յես՝ մեղվաբուծության հրահանգիչս, մեղվանոց գալիս, յիրբեք գլխի չեյի ընկնի՝ ճանապահարցնել մեղուներից:

Գրի յի առնված 1937 թվին Մոսկվայի մարզի Պոդոլսկի շրջանի Յամ գյուղում, 63 տարեկան Գյուրգի Վասիլեվիչ Սկորոմիսլովայի պատմածի:

ՀՅՈՒՐԸ*)

Վ. Պ. Մալաֆյեվա. Վատ ժամանակներ եյին — սլատերազմ, անբերրիություն ու վոչ մի ապրանք. շապիկն լինչ և — եղ ել վոչ մի տեղ չեյիր կարող առնել: Նավթն ել կտրվեց — թեկուզ մարխ վառիր: Կուլակներն, իհարկե, իրենց յերգն եյին յերգում, թե իբր Նեռի ժամանակներն են:

Բայց և այնպես ժողովուրդն եսպես եր մտածում. եհ, թեկուզ լավ չենք տաքանում

*) 1920 թ. նոյեմբերի 14-ին Վլադիմիր Իլյիչ Լենինը Ն. Կ. Կրուպսկայի հետ միասին գնաց Կաշինո գյուղը ելեկտրական կայանի բացմանը ներկա լինելու: Իլյիչն այստեղ զրուցեց գյուղացիների հետ, ապա յեկույթ ունեցավ միտինգում, մի ճառ ասաց, վորի մեջ հազորդեց Կարմիր բանակի՝ Վրանգելի նկատմամբ ունեցած հաղթանակների մասին: Այս պատմումը՝ Իլյիչի գալու մասին գրի յե առնված Մոսկվայի մարզի Վոլոկոլամսկի շրջանի Կաշինո գյուղի կոլխոզնիկներ Ս. եքսեյ Անդրեևիչ Աշմարինի (60 տ.) և Վասիլիսա Պավլովնա Մալաֆյեվայի (72 տ.) պատմածներից:

հիմա, սով ե ու մութ, բայց խորհրդային իշխանությունն իրենը կանխ։ Պատերազմը վերջանա—կապրենք։

Յես արդեն չեմ հիշում, թե ինչից սկսեց, միայն թե ամեն բան խանգարվեց. յեկեք մեզ համար լույս սարքենք։ Սերգեյ Կուրկովն սկսեց փող հավաքել։ Մարդ կար, վոր հավատում եր, թե կարող ենք մեր լույսն ունենալ, մարդ ել կար՝ չեր հավատում։ Կուրկովն եր, ծիծաղում եյին։

Բայց և այնպես մենք մերն արինք։

Սարգյում մի մեկենա դրինք, խրճիթի միջով մի լար անցկացրինք. հիմա կլուսավորի, ինչպես քաղաքում։

Ել չեմ հիշում, թե խոսքն, ումից դուրս յեկավ, միայն սկսեցին խոսել, թե՝ «Լենինը գալիս ե մեզ մոտ»։ Ձեզ մատաղ, միթե Լենինն ինքը։ Եդ հիմա յենք ուրիշ կերպ հասկանում, բայց այն ժամանակները, ինչպես կ'անիքն եյին կարծում նրա մասին, Լենինը մի տեսակ թագավորի տեղն եր։ Մարդիկ կալին, վոր հավատում եյին, թե նա կգա մեզ մոտ, մարդիկ ել կային ծիծաղում եյին. միթամ, թե նա հենց դրան եր սպասում ելի, վոր Կաշինո գա։

Բայց և այնպես սպասում ենք։ Մարիա Նիկիտիչնա Կաշիկինոյի տունը վերցրինք, դարեցինք, ու թեպետ վատ ժամանակներ եյին, բայց ժողովուրդը բերում եր—վորը հավ, վորը խնձոր, վորը յուղ... Յես դողող պատրաստեցի։ Ուրիշները գարեջուր։

Ս. Ա. Աշմարին. Հիշում եմ մեկ ել. դռան մոտ շորլախ ամրացրինք, իսկ դրա մոտ մի առողջ գյուղացի կանգնեցրինք, վոր առաջ շվեցարություն եր արել, ու կարգադրեցինք, վոր Լենինի՝ յուրքը, գդակը վերջինի, ինչպես այդ յաղաքում են անում։

Վ. Պ. Մալաֆյեվա. Ամեն ինչ պատրաստեցինք, ամեն ինչ սարքեցինք, իսկ նա դեռ չկա ու չկա։ Հանկարծ լսում ենք—մեքենա յե գալիս։

Ա. Ա. Աշմարին. Վոչ թե հանկարծ։ Մենք փողոցում կանգնած եյինք։ Լսեցինք—յերեխաները գյուղի են ծալում աղմուկ բարձրացրին,—եդ Լենինն եր մեքենայի դուռը բաց արել, յերեխաներին կանչում եր իր մոտ։

—Վորտեղ ե այստեղ ձեր ելեկտրական կայանը։

Իսկ յերեխաները թե՛

— Նստացրու մենք յեղ ցույց կտանք:
Նա յերեխաներին առավ մեքենայի մեջ,
մոտեցան...

Վ. Պ. Մալաֆյեվա. Նրա հետ միա-
սին ներս ե մտնում Նաղեժդա Կոնստանտին-
նովնա Կրուպսկայան, իսկ մեր այդ շվեցարը
մոտենում ե և ասում.

— Համեցեք, ընկեր Լենին:

Իսկ նա.

— Ձե, թույլ տվեք յես ինքս հանվեմ:
Ձթողեց մուշտակը հանել, ինքը հանեց:
Ե, ամենքը հուզված մոտենում են նրան:
Նա այնպես լիրալիր աչքերը կուչ ե ածում,
լավ նայում ե ամեն մեկին ու ամեն մեկն
ել ձեռք ե տալիս-բարևում: Նրանք նստե-
ցին: Ու բոլոր գյուղացիներն ել նստեցին:
Ամենից առաջ նրան մի գավաթ գարեջուր
տվին, վորպես թանգագին, ցանկալի հյուրի:
Նա գավաթը վերցրեց, ու ասում ե.

— Խմել-ո՞վ ե պատրաստած:

— Վոչ, Վլսդիմիր Իլիչ, խմել չենք
քցել:

Խմեց, բեղերը սրբեց:

— Լավն ե:

Իմ դողդողը մատուցին նրան:

— Վորսեղ ե այսեղ ձեռ ելեկտրական կայանը

— Շատ ե,—ասում ե,—մի կտոր հե-
րիք ե:

Եհ, բոլորը նայում են նրան, ու ամեն
մեկն ուրախ ե. «Աման, սա ի՜նչ լավ մար-
դավարի մարդ ե: Պարզ ու վարվեցող ու
զրուց անելու ել սեր ունեցող»:

Ա. Ա. Աշմարին. Զրուցների մասին
յես կասեմ: Խոսելինք եղտեղ հացի-ցորենի
բաշխման մասին: Գեղացիք դանդաղացին.
միթամ հայտնի չի մի սնտեսությունից ի՜նչ-
քան հաց կպահանջեն: Հայտնի չլինելու պատ-
ճառով շատերը քիչ են վարում: Յի թե հայտ-
նի լինե՞ր՝ ավելի լավ կլինե՞ր: Նպրառքներ
չկան, չորաշահները շատացել են, քիչ ե
մնում մարդու կաշին քերթեն,—ես բանի
մասին ել գանգատվեցին:

Կային ենպեսներն ել, վոր ամեն ինչ
ծածկում, սվաղում եյին, թե միթամ ամեն
ինչ լավ ե գնում, ընկեր չենին: Իսկ եղ բանը
նրա համար զգվելի յեր. մեզ, իբրև թե, հար-
կավոր ե ճշմարտությունն իմանալ, իսկ խա-
բեբայություն պետք չի: Կային մարդիկ ել,
վոր բաց ճակատ՝ լավն ել եյին ասում, վատն
ել: Դրանց նա լսում եր մեծ ուշադրու-
թյամբ:

Ու մի սրտալի, անկեղծ զրուց սկսվեց:
Նա մեզ հարցովորձեց վարի մասին, կախե-
լու մասին, գեղական գործերի մասին: Հրակ-
տորի, մեքենաների մասին հայտնեց, թե,
իբրև, մեքենաների կանցնենք: Խոստացավ
տրակտոր ու կախիչ մեքենա ուղարկել:

Եղ ժամանակ սկսեց միջնել, գավառից
մի լուսանկարիչ յեկավ, սա թե՛

— Ընկեր չենին, շուտով կմիջնի, իսկ ինձ
խնդիր ե տրված՝ անպայման ժողովրդին
նկարել ձեզ հետ միասին:

Բոլորը դուրս թափվեցին փողոց: Հավաք-
վեցին բազմաթիվ յերեսխաներ: Ու բոլորը—
թե ծէրերը, թե յերիտասարդները, թե յե-
րեսխաները—աշխատում են լենինին ավելի
մոտ նստել:

Նկարվեցին, գնացին միտլինգ: Տղաները
ջրջապատել են նրան, աղմկում են, իսկ նա
ծիծաղում ե:

— Հը, ի՜նչպես ե: Հիմա կրոն սովորեց-
նում են ձեզ:

Տղաները բացականչում են.

— Հիմա կրոն չկա: Յեվ ստտված ել,
քեռի, չկա: Եղ յերկարամազ տեւերներն
են հնարել:

Լենինն ավելի յե ծիծաղում:

Միտինգում նա կարճ խոսեց. պատերազմը կվերջանա, մեր վերքերը կբուժենք ու առաջ կերթանք: Կսկսենք նոր ձևով մշակել հողը, նոր ձևով կառուցել կյանքը: Ամենագլխավորն այն է, վոր գյուղացիները հետ չմնան բանվորներից, նրանց հետ միասին քայլեն, կապված լինեն նրանց հետ, իսկ դա — բանվորների ու գյուղացիների միությունը մի այնպիսի ուժ է, վոր ամեն ինչի կհաղթի և ամեն ինչ կշինի — կկառուցի ինչպես պետք է:

Վ. Պ. Մալաֆյեվա. Ամեն բան առաջուց գիտեր: «Աշխատանքն, — ասում է, — կթեթեվանա»: Բա միթե ճիշտ չի: Հենց վուշը վերցնենք: Չե վոր փայտե բաներով էյինք թակում, իսկ հիմա — հրեն, ինչ մեքենաներ են առաջ յեկել կոլխոզներում:

Ա. Ա. Աշմարին. Շուտով նա մեզ տրակտոր ու կալսիչ ուղարկեց: Բայց վոշ թե եստեղե*), վոշ ել չեկյաբի, այլ ֆորդ-ձոն: Մյուսներն այն ժամանակ չկային, վորելը մենք եզ տրակտորով վարում էյինք, բայց մտածում էյինք. «Մեր գաշտերի հա-

*) Եստեղե — Ստալինգրադի տրակտորի գործարանի տրակտոր:

մար մեքենան անհարմար է: Մեզ մոտ նեզ-վածք է դրա համար. միջնակները խանգարում են»:

Իսկ Վլադիմիր Իլյին, իհարկե, գիտեր, վոր միջնակների հարցը կծագի մեզ մոտ: Վորպես թե, տրակտորը գյուղացու միտքը կբացի, և հին կյանքն ամբողջ կշրջվի: Յերբ նա խոստացավ մեզ տրակտոր ուղարկել, ասավ.

— Կուղարկեմ ու ինքս մի անգամ ել կգամ ձեզ մոտ:

Ու սպասում էյինք նրան:

Բայց հետո պատահեց անհա — յերեկոյան դեմ լուր առանք. «Մեռավ Վլադիմիր Իլյինը»: Մութն եր արդեն: Մարդիկ սկսեցին մեկը մյուսի հետևից հավաքվել համայնական խրճիթում: Ներս են մտնում, գլխարկ վերցնում ու գլուխ տալիս:

— Միթե ճիշտ է, տղերք:

Վ. Պ. Մալաֆյեվա. Կանայք հավաքվել են իրար գլխի: Ենպեսները կան, չեն հավատում. «Կարելի չէ, ճիշտ չի, — չե վոր նա դեռ ամուր եր»:

Ել ինչը ճիշտ չի, յերբ Կուրկովն յեկավ լրագիրը ձեռին, —

— Մեռել ե: խնդրում եմ՝ վոտքի կանգնել:

Ուզում ե յերգել, բայց հոկորդը բռնըվել ե, և կանայք բոլորը լաց յեղան...

Ա. Ա. Աշմարին. Սկսեցինք մենք եղտեղ խորհուրդ անել. «Պետք ե մարդիկ ուղարկել Մոսկվա»: Վորոշեցինք ուղարկել Սերգեյ Կուրկովին և Դմիտրի Ռոդիոնովին:

Դրանք գնացին: Իսկ կուլակների դամքաշները եստեղ ել մեջ ընկան իրենց պրովոկացիաներով: «Ախ ու վախ, հիմա հանկարծ խորհրդային իշխանությունը շուռ չգա»: Բայց ժողովուրդն եստեղ իսկույն հայ տվեց դրանց. «Սուտ եք ասում, սողուններ, ցեցեր: Ձի կարող եղպես բան լինել, վոր խորհրդային իշխանությունը շուռ գա: Լենինը մեռավ— հավատարիմ մի մարդ կփոխարինի նրան»: Մենք են ժամանակ ինչպես հարկն ե չեյինք ճանաչում ընկեր Ստալինին: Զգում եյինք միայն, վոր այդպիսի մարդ կա անպայման:

Վ. Պ. Մալաֆյեվա. Դե, եղպես ել յեղավ, առանց ընդհատվելու, թեև ական առաջը շատ քար քցեցին: Բայց և այնպես բանը չընդհատվեց, և գնաց առաջ ու առաջ: Դուրս յեկանք կոլխոզի ճանպան:

Հիմա մենք հարյուրից ավելի տրակտոր ունենք, և կալսիչներ, և թակիչներ, և ճմլող գործիքներ...

Ցեղական կովեր ենք ձեռք բերել... Են ժամանակ նրան ցույց տալու բան չունեյինք, բացի ելեկտրական լույսը: Իսկ հիմա—վորն ասեմ: Ժողովրդի միջից ողաչուներ ել են դուրս յեկել, ինժեներներ ել, բժիշկներ ել: Յես հինգ թոռն ունեմ—ու բոլորն ել սովորում են:

Ա. Ա. Աշմարին. Յես իմ մասին կասեմ, չնայած վաթսուս տարեկան եմ: Պարտավորվել եմ տասնումեկ ցենտներ վուշ ստանալ, մի տոնն սերմացու: Հին ժամանակ վրաս կծիծաղեյին. խենթացել ե մարդը: Բայց յես հողն ուղարկեցի անալիզի և ուցեպտ ստացա. պահանջվում ե հողը պարարտացնել սուպերֆոսֆատով, ֆոսֆորային ալյուրով, կալյումական ազով, մոխրով և սելիտրայով:

Յես ամեն ինչ ձեռք բերի: Ցանեցի վոչ թե մի շարքով, այլ խաչաձև: Բաղհան կազմակերպեցի: Յեվ ավելին տվի, քան խոստացել եյի: Հին ժամանակ կախարդ կասեյին, բայց հիմա վոչ մեկը չի ել զարմանում:

Լենինն ու Ստալինը մեր կյանքն են-
պես կարգի բցեցին, վոր կոլխոզային մարդն
ամեն ինչ ձեռք ե բերում:

ԻԼՅԻՉԸ ՄԵՌԱՎ

Յես եղ ըոպեյին թեյ եյի խմում: Մեծ
վորդիս՝ Վասիլի Գեորգիևիչը ներս վազեց, թե՛
— Հայրիկ, Իլյիչը մեռավ:

Եղ պատահեց հունալարի քսանումեկին.
Ժամը վեցից հիսուն ըոպե անց Վլադիմիր
Իլյիչը մեռավ:

Թեյի ամանը ձեռիցս ընկավ՝ ջարդվեց:
Մարմնովս տաք ու հով անցավ...

Քուրքս, փափախս վերցրի: Եղ գիշեր հենց
մեզ մոտ եյին Հուզմինսկ գեղացի Ստար-
շինին յեղբայրները: Նրանք ել հուզվեցին,
իրար անցան:

— Գնանք Գորկի, — ասում եմ դրանց:
Նրանք թե՛

— Մեզ ենտեղ մոտ չեն թողնի:
Յես ասում եմ.

— Գնանք, վազենք շուտ:

Յերբ տեղ հասանք, պահակները կանգ-

նած եյին դուրսը: Անցանք առանց դես ու
դենի: Սենյակում պառկած եր Վլադիմիր
Իլյիչը՝ դարչնագուլն հագուստը հագին. մի
ծերունի գլխակողմը պատվաւոր պահակ եր
կանգնել. մեկ եւ վոտքերի կողմը կանգնել
եր մի տարիքավոր կնիկ՝ վոչխարի մորթուց
քուրքը հագին:

Չեմ հիշում՝ ինչ պատահեց հետո, յես
հեկեկացի:

— Վլադիմիր Իլյիչ, դուք անժամանակ
մեռաք:

Գրի յե առնված 1937 թ. Մոսկվայի
մարզի Պողոսկի օրջանի Յամ գյու-
ղում Գ. Վ. Սկորոմիսլովի (63 տ.)
պատմածից:

ՅԵՐԿՈՒ ԲԱՋԵ*)

Նստած կանաչ կաղնու վրա
Տափաստանում լայն անսահման
Զրուցում եյին յերկու բազե,
Յերկու բազե ազնիվ, թառլան:

Մարդիկ նրանց ճանաչեցին,
Մարդիկ նրանց վողջունեցին,
Առաջինը լենինն եր մեծ,
Յերկրորդ բազեն—Ստալինն եր մեծ:

Առաջինը լենինն եր մեծ,
Յերկրորդ բազեն—Ստալինն եր մեծ,
Շուրջը նրանց թևատարած
Բազեների յերամն եր մեծ:

Առաջինն այն յերկրորդից
Բաժանվում եր ընկերոջից,
Նա մեռնելիս խոսքը վերջին
Ուղղեց ընկեր իր բազեյին:

*) Բանաստեղծությունը թարգմանել է Հո. Պողոսյանը:

—«Ազնիվ ընկեր, թառլան բազե,
 Ժամն ե յեկել անշատումի,
 Վողջ հոգսերը մեր աշխարհի
 Քեզ վրա յեն ընկնում հիմի»:

Իսկ այն մյուսը պատասխանեց.
 —«Դու մոռացիր հոգսերդ մեծ,
 Քեզ յերգվում ենք, վոր հավիտյան
 Մենք չենք շեղի մեր լայն ճամբան»:

Նա յերգումը իր կատարեց,
 Իր յերգումը այն մարտական,
 Վողջ յերկիրը յերջանկացրեց,
 Խիստ պարզեց մեզ անսահման:

Դրի լե առնված «Անհիման դարբնոց» գործարանի կուպուսային բաժանմունքի բանվորների խոսքերից—կիսով փաղափում:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	Էջ
Թե ինչպե՞ս Ֆեդոսիա Նիկիտիչնան յեղավ Լենինի մոտ	3
Կոճակը	7
Վառարան շինողը	9
Հանդիպում	14
Մեղուներ	17
Հյուրը	19
Իյլիչը մեռավ	31
Յերկու բազե	33

Պատ. խմբագիր՝ Սիմակ
 Տեխ. խմբագիր՝ Ան. Գասպարյան
 Մրբագրիչ՝ Հ. Մանուկյան

Դրավիտի լիազոր՝ Վ. 2112 Հրատ. 4790.
 Պատվեր 57. Տիրաժ 3500.
 Թուղթ 62x94. Տպագր. 2 մամ.
 Մեկ մամ. 48960 նշան.
 Հանձնված է արտադրության 9 հունվարի 1939 թ.
 Ստորագրված է տպագրության 2 փետրվարի 1939 թ.
 Պետհրատի I տպարան, Լենինի № 65.

А. 1939 г.
 Акт № 146
 Вкладн. л.

1000 12 1045

UNIVERSITY OF CALIFORNIA
LIBRARY
4001 1000 1045

ԳԻՆԸ 70 ԿՈՊ.

228

Арм.
3-3073_a

6

✓

РАССКАЗЫ О ЛЕНИНЕ
Гиз Арм. ССР, Ереван, 1939 г.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0143430

16688

3-30732